

SOBRE EL FEIXISME

Ángel Núñez

2/03/2005

www.revistapueblos.org

Quan a principis del segle XIX es lluitava pels sistemes liberals de forma airada, les dues revolucions europees, de 1830 i 1848, van suposar una ruptura al acabar amb la cadena que lligava al ciutadà al nucli del poder; l'individu buscava la seva llibertat, el seu dret a una elecció legítima al marge de condicionants. L'emergència d'una burgesia, nascuda en el marc d'una catarsis industrial, va ecllosionar a la societat del benestar, a mercè de les lluites socials i els moviments d'esquerres, i gràcies a ells, avui gaudim d'uns drets que han permès el desenvolupament de la societat, però només fins ara; fins i tot l'injuriat comunisme va contribuir amb el seu sentit igualitari a impulsar reformes socials i polítiques de gran calat social.

Però el sistema sembla donar símptomes d'esgotament. Per començar no sembla haver resolt el problema de la subsistència als països del tercer món sinó que conforme la cultura occidental s'ha anat estenent, ha anat creant bosses de pobresa i ara només el 33% de la humanitat té dret a unes condicions dignes de vida i a un nivell de renda el suficientment alt; si a això li afegim la crisi energètica, de la que ningú s'atreveix a parlar (es calcula que els recursos petrolífers començaran a donar signes d'esgotament d'aquí a 40 o 50 anys, sent molt optimistes, i les energies alternatives no han estat el suficientment investigades com per ser les noves fonts de la civilització humana), la tecnificació que es va imposant en tots els sentits de la nostra existència, reduint la mà d'obra, la globalització econòmica, basada en els fonaments del liberalisme, la reducció del paper de l'Estat a través de la limitació en polítiques socials, la baixada d'impostos, la lliure circulació de les empreses, la qual cosa repercutirà en el menor cost per treballador, no és d'estranyar que la paraula crisi s'hagi convertit en tabú. Ja són coses quotidianes la temporalitat laboral, la precarietat econòmica, la dificultat absoluta per accedir a un habitatge i la inseguretat creixent d'una massa de població cada cop major, que veu perillar el seu paper de classe mitjana, etc...

Quant hem après realment en aquests 200 anys? Quina lliçó hem sostret de dues aparatoses guerres mundials en les que el feixisme feia acte de presència de forma atroç? En què hem convertit la democràcia? Algunes hipòtesis apunten a que la tècnica ha arribat a la política fins l'extrem de subjugar els principis morals als econòmics. La constitució europea, de ser aprovada, convertirà en llei aquest postulat, la democràcia només serà útil per consolidar la globalització, l'interès de les grans multinacionals i la burocràcia creixent en pro d'una disminució de l'Estat a favor d'una dinàmica sense traves que faci créixer la idea del liberalisme econòmic fins a nivells desconeguts, amb un individu lliure, només en teoria. Sabem bé o hauríem de ser conscients de que en realitat quasi res del que posseïm és imprescindible, ni tan sols necessari i el valor intrínsec de les coses és insignificant comparat amb el que es considera l'èxit en la societat de consum.

La finalitat dels mitjans de comunicació és fer-nos creure que només som nosaltres els qui tenim la salvació de les nostres vides, que ens hem d'incorporar al sistema per ser acceptats com a tals mitjançant ensenyes materials, que som feliços... Em fa gràcia aquesta imatge despreocupada de l'americà mitjà, orgullós del seu país i la seva bandera, sempre llest per servir i conservar el motor de la seva societat, l'economia salvatge,

després de pensar que hem arribat al clímax de l'evolució. Està clar que l'ésser humà requereix cada cop menys de la cultura i més de l'hàbit de consumir i tenir cada dia quelcom diferent per sentir-se viu; la comunicació passa a un segon pla, després de tot tenim milers de rols esquematitzats a la nostra cultura occidental i jugar-hi és molt fàcil, no és necessari ni tan sols dir la veritat, tant que a vegades aquesta perd tot el seu sentit i és el que diu o s'escolta pels mass media el que es converteix en dogma absolut, per més que la realitat s'empenyi en dir-nos una i altra vegada que no és així, prenent exemples ridículs per creure'ns les nostres pròpies mentides, així fins a l'extermi.

Tot aquest model de la mentida, que arriba fins les nostres antenes de televisió i ràdio, pel moment, redueix la nostra visió i ens tanca en la nostra pròpia fortalesa: la realitat queda molt més enllà, i en la mesura en que les nostres aspiracions com a éssers presumptament racionals s'allunyen de les fites aconseguïdes, ens entestem en principis cada cop més caducs, alguns tan antics que porten segles amb nosaltres i no ens en adonem. La fe en un Déu que ens elegeix i escull, molt de moda als Estats Units, és l'exemple més perillós, fins al punt de que s'hauria de remuntar al segle de les creuades per veure quelcom semblant, en nom d'un terrorisme del que no s'és responsable i que no hagués sorgit si totes les nacions del món tinguessin dret a mantenir la seva pròpia cultura i ritme d'evolució legítims, si cada ésser humà hagués pogut buscar-se el seu model de vida en el lloc on viu, agafat de la naturalesa.

Així arribem al punt en que el sistema es defensa a sí mateix, no tolera que el destrueixin ja que d'ell depèn el sosteniment de la civilització humana tal com la coneixem avui en dia i, de reparar el dany, s'hauria de modificar tots els principis que hem adoptat, renunciant a la majoria d'ells, a les religions intolerants, a l'acceptació dels fets com a conseqüències que sorgeixen perquè altres les provoquen, no nosaltres amb el nostre entossudiment i a la lògica del dinosaure, que en el fons és la nostra.

Aquesta falta de realisme ens fa perillosament cecs i pocs del que creiem té sentit, vivint en un món de faula.

El fet de guanyar-se la vida és invers en el sentit de que el sistema econòmic no requereix de persones sinó de productors i consumidors, dins d'un esquema d'esclavitud si volem formar part de la societat, d'altre manera no hi haurà més direcció; l'empobriment de la classe mitjana és creixent, el capitalisme requereix de certa producció per mantenir-se flotant, d'altra manera falleix i s'ho empassa tot per subsistir, emportant-se la dignitat dels éssers humans, sumint-los a la covardia, la por, la resignació (no basada en la voluntat de Déu com fa segles sinó en el capritx dels poderosos, la qual cosa no sé si és més absurd) i la submissió de per vida. No és altra la finalitat de moltes de les empreses, les quals practiquen tècniques feixistes com el mobbing, l'explotació absoluta i salaris baixos que responen a la necessitat de reducció de costos laborals cada cop majors per poder seguir sostenint-se de forma dèbil i cada cop amb més prepotència. La nostra vida ja no depèn de les nostres habilitats ni valors humans sinó de l'us que podem fer al sistema econòmic, tot i que el cap sigui un inepte i en realitat no sàpiga valorar l'esforç i l'experiència, una altra forma de negar l'evidència i invertir-la.

En aquest context és difícil el sosteniment dels costos socials per part de l'Estat. La crisi, que encara no ha estat declarada, afecta a les formes de govern, el domini creixent de grups tancats i la democràcia no funciona; no existeix llibertat suficient per decidir com serà la teva vida i finalment l'ésser humà s'acostuma al seu rol de reclús social i, si la societat no demanda ni protesta, són uns altres els que exerceixen els seus drets oblidats.

Tornem així als vells temps en que els polítics i la classe buròcrata confonen els seus

interessos amb els dels demés i decideixen en el nostre nom sense tenir-hi dret, es burlen de les institucions democràtiques i arriben a utilitzar-les pels seus fins totalitaris. Per això no hi ha millor recepta que la misèria i la incultura galopant, l'associació amb els mass media perquè no hi hagi protestes socials d'interès i la manipulació, la mentida i la por, si fos necessari.

Estats Units, Rússia i altres nacions estan a un pas de convertir-se en països feixistes que defensen la seva identitat nacional per damunt de tot en una revolució per defensar el poc que queda, arribant a una radicalització inclús religiosa en la que el tabú va impregnant la vida quotidiana i els fa mereixedors del dret a estendre la democràcia per tot el món, derrotant i matant a qui els molesti i suposi un dubte sobre les seves pretensions. Així, de Hitler a ara amb prou feines hem après: més de 100.000 morts a la guerra d'Iraq, Sharon convertint Palestina en un gueto, Putin en una política absurda de tancament de fronteres i orgull nacional exacerbat, Bush amb les seves pretensions d'estendre la seva voluntat als iranians amb la intenció d'apropiar-se del petroli d'Orient Mitjà, la constitució europea i el debilitament de la voluntat del parlament (article 396), etc.

Almenys a l'Alemanya nazi la finalitat estava clara i no s'amagaven en endevinalles com aquests nous dictadors escollits, igual que Hitler, per pobles estomacats per l'absurd i la manipulació d'uns mitjans que no se sap si responen als desitjos dels governants o si aquests obeeixen als que segueixen vampiritzant-se en interessos bruts. El feixisme sempre ha sigut un fenomen de supervivència, però ara també ho és de masses.

Conseqüència d'això, la cultura com a forma de convivència, respecte i desenvolupament perd el seu valor i passa ser un inconvenient seriós ja que el citat canvi de principis, tan necessari en aquest segle recent estrenat no pot procedir d'una altra via. Per això no és estrany que es converteixi en producte de consum i models de conducta en els que el mecanisme de pensar desaparegui. La xarxa de supina ignorància s'estén així, l'art deixa de ser quelcom necessari i la teva voluntat no serà teva sinó de qui et deixi que la tinguis.

Les idees, d'aquesta manera, perden el seu pes, algú ha decidit per tu el que has de fer, el que et serà permès en la uniformitat de guants blancs, si és que tens la sort de ser un ciutadà de primera, perquè, n'hi ha que no tenen tal consideració i aquests han de ser exterminats com ho van ser més de 8 milions de jueus fa seixanta anys. Clar que d'això no se'n parla i la igualtat no és tan important. En realitat ningú té drets tret que els pugui exercir sobre uns altres i les experiències, els sofriments passats, no tenen pes ni serveixen per superar els problemes actuals. L'estètica ha de ser útil i rentable, si no, és un antiquari.

Dit això, arribem al feixisme sociològic, on no fan falta càmeres de gas i les guerres sorgeixen de forma impune com a contrapartida, en el nom de Déus fanàtics. Ja vam permetre que milions de nens morin de fam i Occident ho tolera, d'aquí a matar i odiar per simples capritxos només hi ha un pas: l'amenaça de la fi de la cultura occidental.